

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Van Yüzüncü Yıl University
The Journal of Social Sciences Institute
Yıl / Year: 2020 - Sayı: Salgın Hastalıklar Özel Sayısı
Issue: Outbreak Diseases Special Issue
ISSN: 1302-6879 - Sayfa/Page: 459-492

Covid-19 (Koronavirüs) Üzerine Öğretmen Adaylarının Görüşleri Prospective Teacher' Views on Covid-19 (Coronavirus)

- **Aslı GÖRGÜLÜ ARI***
- **Meryem HAYIR KANAT****

*Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, İstanbul/Türkiye,
Assoc. Prof., Yıldız Technical University, Faculty of Education, Department of Mathematics and Science Education, İstanbul/Türkiye,
agorgulu@yildiz.edu.tr
ORCID: 0000-0002-6034-3684

**Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, İstanbul/Türkiye,
Assoc. Prof., Yıldız Technical University, Faculty of Education, Department of Social Sciences and Turkish Language Education, İstanbul/Türkiye,
mhayir@yildiz.edu.tr
ORCID: 0000-0002-3190-3144

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Type:

Araştırma Makalesi/ Research Article

Geliş Tarihi / Date Received:

05/06/2020

Kabul Tarihi / Date Accepted:

25/06/2020

Yayın Tarihi / Date Published:

15/07/2020

Atf: Gorgulu-Ari, A. & Hayır-Kanat. M. (2020). Covid-19 (Koronavirüs) Üzerine Öğretmen Adaylarının Görüşleri. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Salgın Hastalıklar Özel Sayısı, 459-492

Citation: Gorgulu-Ari, A. & Hayır-Kanat. M. (2020). Prospective Teacher' Views on Covid-19 (Coronavirus). *Van Yüzüncü Yıl University the Journal of Social Sciences Institute*, Outbreak Diseases Special Issue, 459-492

Öz

Bu çalışmada, ülkemizde ve tüm dünyada görülen Covid-19 pandemi sürecinde, sosyal bilgiler ve fen bilgisi öğretmen adaylarının Covid-19 hakkında genel düşüncelerini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Ayrıca adaylara, onlara göre Covid-19 salgınının hangi tedbirler ile durdurulabilir olduğu, Covid-19 salgının ülkemizde ne kadar süre devam edeceğini düşündüklerini, salgın sırasında kullanılan çevrim içi eğitim hakkındaki düşünceleri sorulmuştur. Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan olgu bilim deseni kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını, İstanbul da yer alan bir devlet üniversitesinin, eğitim fakültesinde, sosyal bilgiler öğretmenliğinden 27 ve fen bilimleri öğretmenliğinden 26 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Öğretmen adayları ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde kullanılmak üzere ise altı maddelik görüşme formu, veri toplama aracı olarak hazırlanmıştır. Elde edilen veriler, betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Ortaya çıkan sonuçlara göre öğretmen adayları salgına neden olan virüs için hızlı ve kolay yayılabilen bir virüs, tüm dünyayı etkisi altına alan bir virüs gibi genel tanımlamaları ağırlıklı olarak kullanırken, toplumca gerekli tedbirler alınmalı ve ciddiyetle uyulmalı, sosyal mesafe korunmalı, zorunlu olmadıkça dışarı çıkılmamalı, salgının tedbirler ile en erken yaz sonu bitebileceği, ancak bu salgının ardından sosyal ilişkilerde azalma ve temas gerektiren davranışlarda azalma olacağı, tüm olumsuzluklara rağmen çevrim içi eğitimde önemli ilerleme kaydedildiği ancak her şeye rağmen yüz yüze eğitimi karşılayamaması gibi düşüncelerinden bahsetmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19 (Koronavirüs), öğretmen Adayı, yarı yapılandırılmış görüşme, çevrim içi eğitim.

Abstract

In this study, it was aimed to reveal the general ideas of prospective science teachers about Covid-19 in the Covid-19 pandemic process in our country and all over the world. In addition, the candidates were asked about what measures the Covid-19 outbreak could be stopped, how long they thought the Covid-19 outbreak would continue in our country, and their thoughts on online education used during the outbreak. In the study, a fact science pattern, one of the qualitative research methods, was used. Participants of the research consist of 27 teacher candidates from a social sciences teacher and 26 from a science teacher at a faculty of education in a public university in Istanbul. Semi-structured interviews were made with prospective teachers. For use in these interviews, a six-item interview form was prepared as a data collection tool. The data obtained were analyzed by descriptive analysis technique. According to the results, while pre-service teachers use general definitions such as a virus that can spread rapidly and easily for a virus that causes the epidemic, a virus that affects the whole world, necessary precautions should be taken and seriously obeyed, social distance should be maintained, it should not go out unless it is necessary. They stated that the measures may end at the end of the summer with the precautions, but there will be a decrease in social relationships and behaviors requiring contact after this epidemic, and despite all the negativities, significant progress has been made in online education, but in spite of all, it cannot meet face to face education.

Keywords: Covid-19 (Coronavirus), prospective teacher, semi-structured interview, online education

Giriş

Taç anlamına gelen corona kelimesinden türetilmiş bir virüs olan koronavirüs latince kökenli bir kelimedir. Virüs yüzeyinde proteinlerin meydana getirdiği viral sivri peplomerler bulunmaktadır. İlk kez 1930'lu yıllarda tavuklarda tespit edilmiştir (Alpago ve Alpago, 2020). Elektron mikroskobu ile yapısal olarak tanımlanması ise 1968'li yılları bulmuştur (Avcı vd., 2015). Koronavirüsler bütün dünyada yaygın bulunan ve insanlarda hafif düzeyde solunum yolu hastalıklarına sebep olan virüslerdir (İnal, 2016). 2002 yılında Çin'de Guandong eyaletinde ortaya çıkan bir koronavirüs tipi olan ve “akut şiddetli solunum yetmezliği sendromu (SARS)” adı verilen bir hastalık nedeniyle bir yıl içinde 30 ülkeden, 8373 kişinin hastalığa yakalanmasıyla birlikte 774 kişinin ölümüne sebep olmuştur. SARS, 2003 yazında tamamen ortadan kaybolurken, 2012 yılının Haziran ayında viral pnömoni olgusunda yeni bir koronavirüs tespit edilmiştir. Arap Yarımadası'nda ortaya çıkan ve ölümcül viral pnömoni salgınına sebep olan bu yeni koronavirüse ise “Ortadoğu solunum yetmezliği sendromu koronavirüsü (MERS-CoV)” adı verilmiştir.

Çin'in Hubei eyaleti Wuhan'da, 2019 yılının Aralık ayında, nedeni bilinmeyen pnömoni olarak adlandırılan bir hastalık görülmüştür (He vd., 2020). Wuhan'da deniz ürünleri ve başka birçok türde canlı hayvanın satıldığı pazarda 44 kişide hemen hemen aynı belirtilerin görüldüğü Dünya Sağlık Örgütü'ne bildirilmiş, yeni bir virüsle salgın olasılığından bahsedilmiştir (Çifçi ve Çoksuer, 2020). Bilinmeyen pnömoninin yeni bir tip koronavirüsten kaynaklandığı belirlenmiştir. Daha sonra bu salgın hastalık Dünya Sağlık Örgütü tarafından yeni koronavirüs hastalığı 2019 ya da çok bilinen ismi ile Covid-19 olarak adlandırılmış, bu hastalığa neden olan virüs ise SARS-Cov-2 olarak adlandırılmıştır (He vd., 2020). 11 Mart 2020 tarihinde ise Dünya Sağlık Örgütü bu hastalığın neden olduğu salgın için pandemi ilan etmiştir. Pandemi kıtalar arası gerçekleşen salgın hastalık olarak tanımlanabilen bir terimdir (Til, 2020).

Salgın hastalıklar tarihsel süreç içerisinde toplumsal yaşantının önemli bir parçası olmuştur. Yeni karşılaşılan ve yeni tanı konulan COVID-19 hastalığı hakkında bugünkü koşullarda yeterli veri olmadığı için tedavisinde zorluklar yaşanmakta, virüs kontrol altına alınamamakta ve hastalık hızla yayılmaktadır. Hastalığın dünya üzerinde hızla yayılması ve birçok ülkede ciddi boyutlara ulaşmasıyla birlikte ülkemizde ilk COVID-19 tanısı konulan hasta olduğu 11 Mart 2020 tarihinde T.C. Sağlık Bakanlığı tarafından açıklanmıştır.

Virüsün insanlar arasında bulaşma yolunun damlacık ve temas yolu olduğu belirtilmiştir. Virüs, hasta olan kişinin hapsirmesi, öksürmesi hatta konuşması ile çevreye yayılan damlacıkların diğer bireyin nefes ile vücuduna alınması ya da elleriyle ağzına, burnuna veya gözüne götürmesi sonucu bulaşmaktadır (Çifçi ve Çoksuer, 2020). Çin'deki verilere bakılarak hastalık belirtilerinin çıkması için geçen süre minimum 2 gün olmakla beraber maksimum 14 gün olduğu gözlenmiştir. Covid-19 hastalığı genellikle ateş, öksürük, nefes darlığı gibi solunum yolu belirtisi vermektedir. Daha ciddi vakalarda ise pnömoni, ağır akut solunum yolu enfeksiyonu, böbrek yetmezliği meydana gelmekte bazı vakalar ölüm ile sonuçlanmaktadır (Til, 2020).

Hastalığın başlamasına neden olan ilk kaynağın vahşi bir hayvan olduğu düşünülmekle birlikte kesin bir yargı yoktur (Çifçi ve Çoksuer, 2020). Pandeminin kökeni ile ilgili kesin bir yargı olmadığından SARS-CoV-2'nin biyolojik silah olduğuna dair fikirler ileri sürülmüştür. SARS-CoV-2'nin proksimal kökünü araştırmak için çalışmalar yapmış ve bu çalışmalar sonucunda SARS-CoV-2'nin doğal seleksiyon ile ortaya çıktığını ve öncelerde kullanılan bir virüs

üzerinden yapılmadığını açıklamıştır. Doğal seleksiyon olması biyolojik kökeni olmadığını kanıtlar (Anderson vd., 2020).

Covid-19 salgını ile tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de önemler alınmış, ilk vaka görülmesi ile birlikte yükseköğretime 3 hafta ara verilmiş, hatta son olarak 2019-2020 bahar döneminin uzaktan eğitim ile kapatılacağı ilan edilmiştir. Daha sonraları ise gün geçtikçe salgının büyümesi ile birlikte eğitime verilen ara uzatılmıştır. Öğrencilerin hayatına, uzaktan eğitim bu süreçte daha da fazla girmeye başlamıştır. Covid-19 hastalığının yaptığı hayatımızdaki bu değişim ile çokta uzak olmayan gelecekte dijital öğrenme, gelişen yeni teknoloji ve sistemlerle etkililiğinin daha artacağı ve ana öğrenme yapısı haline gelebileceği öngörülmektedir (Telli ve Altun, 2020).

Covid-19 salgını tüm dünyayı etkisi altına almış ve toplumu ciddi boyutta etkilemiştir. Salgının yayılmaması için karantina uygulaması başlamıştır. Bazı ülkelerde zorunlu olmasına karşın, Türkiye’de hafta sonları hariç gönüllü olarak karantina uygulanmaktadır. Karantina uygulaması insanların evlerinden çıkmamalarına sebep olmuş ve internet, telefon, bilgisayar, tablet kullanımını arttırmıştır. Teknolojinin kullanılmasıyla birlikte sosyal medya hayatımızda yer edinmiştir. Kırık ve Özkoçak (2020) tarafından yapılan araştırmada yenedünya düzeni bağlamında sosyal medya ve koronavirüs (Covid-19) pandemisi ele alınmıştır.

Tarihte her pandemi sonrası dünyada geri dönülemez değişimler yaşanmış ve hiçbir pandemi sonrası öncesi gibi olmamıştır. Toplum etkileyen her alan kendi içinde derinden etkilendiği için pandemi sonrası bizi bekleyen döneme “Yeni Dünya Düzeni” denilmektedir. Günümüzde internet ve sosyal medya kullanımının arttığı bilinmektedir. Pandemi sürecinde ivmeyi daha hızlandırmasıyla birlikte hayatımıza sınıksız yapışan bir parça haline gelmesi ve insanların evlerinden çalışıp, evlerinden eğitim görmesi de bu “Yeni Dünya Düzeninin” bir uzantısıdır. Gelecekte olan değişimleri net bir şekilde söylemek mümkün olmasa da köklü ve geri dönülemez değişimlerin olacağını söylemek mümkündür (Kırık ve Özçolak, 2020).

Gelecekte değişmesi beklenen bir konunun ise sosyoekonomik anlayış olduğu söylenebilir. Koronavirüs (Covid-19) salgınının sosyoekonomik sonuçları oldukça fazla olduğu söylenebilir. Alpago ve Alpago (2020) tarafından yapılan çalışmada koronavirüs (Covid-19) salgınının başta sosyoekonomik yaşam olmak üzere ne gibi değişim ve dönüşüme yol açacağı irdelenmiştir. Salgın ve bulaşıcı hastalıkların sosyoekonomik düzeyi daha düşük olan insanları daha çok etkilediği bir gerçektir. Covid-19'un etkilediği sektörlerden bir

diğeri de turizm sektörüdür. Ülkeler kendi sınırlarını kapatıp, gönüllü bir şekilde turistik hareketleri sınırlandırmışlardır. Şu an turizm sektörü küresel bir boyutta durma noktasına gelmiştir. Türkiye'deki seyahat acentalarının bu süreçten nasıl ve ne şekilde etkilendiğini belirlemek ve geleceğe yönelik beklentilerini ortaya koymak amacıyla araştırmalar yapılmıştır. Yapılan araştırmalardan salgın sürecinin seyahat acentalarını dolayısıyla turizmin derinde etkilediği sonucu ortaya çıkmıştır (İbiş, 2020).

İlman, Ekiz ve Dönmez (2020) tarafından, şu an savaştığımız Covid-19 pandemisinde sağlık anksiyetesinin yükseldiği, bireylerin özgürlüklerinin kısıtlanmış olmasıyla beraber Covid-19 hastası olma, sevdiklerini ve işini kaybetme gibi korkular sonucunda psikolojik olarak yıpranmalarıyla bağışıklık sistemlerinin zayıflaması düşüncesi ve pandemiye karşı korunabilme algılarının ne olduğunu belirlemek amacıyla çalışma yapılmıştır. Araştırma sonucunda bireylerin sağlık anksiyetesi ile salgının kontrol algısı düzeylerinin demografik değişimler ile etkilendiği ortaya çıkarılmıştır. Sağlık anksiyetesi düzeyi Covid-19 salgını kontrol algısını negatif olarak etkilemektedir. Sağlık anksiyete düzeyi arttıkça salgının kontrol edilmesine yönelik algılar düşmektedir. Çalışma bulguları değerlendirildiğinde Covid-19 salgınının kişisel kontrol boyutunun yüksek düzeyde başarılı olduğu gözlenmiştir. Kişisel hijyen, el yıkama sıklığı ve süresi, sosyal mesafe gibi konularda bireylerde farkındalığın oluşmasında medya ve sosyal ağlar rol oynamıştır. Toplumdaki bireylerin sağlık anksiyetesinin varlığını ve düzeyinin kontrol altında tutulması kişisel ve toplum olarak alınan önlemlerin uygulanmasında önemli bir yere sahiptir (Ekiz vd., 2020). Bir başka çalışmada ise covid-19 hastalığının insanlar üzerine etkileri araştırılmıştır. Araştırmada çevrim içi yaklaşım kullanılarak 17.865 aktif Weibo kullanıcısının Weibo yayınları analiz edilmiştir (Liv vd., 2020). Weibo, Çin'de sosyal medya platformlarının kullanılmasının yasak olmasıyla birlikte Çin'e ait olan ve Çin kimlik numarası veya Çin'e kayıtlı bir telefon numarasıyla kullanılan sosyal medya platformudur (Böyük ve Korkmaz, 2019). Araştırmada kelime sıklığı, duygusal göstergelerin puanları (anksiyete, depresyon, öfke, mutluluk) ve bilişsel gösterge (sosyal risk yargısı ve yaşam memnuniyeti/doyumu) verileri toplanmış ve 13-26 Ocak 2020 tarihlerinde 20 Ocak öncesi ve sonrası olarak analiz edilmiştir. Weibo kullanıcılarının psikolojik durumlarının Covid-19 hastalığının çıkmasıyla birlikte büyük ölçüde değiştiği bulunmuştur.

Covid-19 hastalığı dünyadaki günlük rutini, yaşam tarzını, iş dünyasını, ekonomiyi ve okulları kısacası tüm düzeni değiştirmiştir ve

halende tüm dünyayı etkilemeye devam etmektedir. Dolayısıyla sosyal medyanın en güncel konusudur. Buna bağlı olarak sosyal medyada yayılan bilgilerin yalan, yanlış olma olasılığı giderek artmaktadır. Bu konuda yapılan bir çalışmada, yanlış ve doğru bilgilerin nasıl paylaşıldığını analiz etmek için 2 gün boyunca Twitter’da Covid-19 salgını ile ilgili dolaşan tweetler incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda yanlış bilgiler, bilime dayalı kanıtlardan veya gerçekleri kontrol eden tweetlerden daha fazla tweetlenmiştir şeklinde bir sonuca ulaşılmıştır (Pulido vd., 2020).

Bu çalışmada da, ülkemizde ve tüm dünyada görülen Covid-19 pandemi sürecinde, sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmen adaylarının Covid-19 hakkındaki genel düşüncelerini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Covid-19 pandemi sürecinde tüm eğitim kurumlarının yüz yüze olan eğitim ortamlarından sanal ortamlara geçme durumunda kaldığı günlerde, bu süreci kendi eğitim ortamlarının da çevrim içi eğitime kaymasının verdiği tecrübelerden yola çıkarak eğitim sistemindeki etkilerini öğrenebilmek ve geleceğin öğretmenleri olan öğretmen adaylarının Covid-19 hastalığı ve onun sonuçları hakkında düşüncelerini alabilmek, öğretmenlerin lisans eğitimi sırasında bu konuya bakış açılarını öğrenmek, geleceğe dönük olarak topluma sağlayabilecekleri faydalar hakkında da ipuçları taşımaktadır. Covid-19 hastalığından sonra beklenen “Yeni Dünya Düzeninde” eğitimin kilit noktası olan öğretmenlerin önemi yadsınmaz. Ayrıca bu sürecin bir süre daha bu şekilde devam edebileceği düşünülürse, geleceğin toplum sağlığını korumak için öğretmenlerin en temel hijyen becerilerini öğrencilerine kazandırmaları ve riskin farkında olmaları ve hangi tedbirler ile bu durumların bertaraf edilebileceğini düşündüklerini öğrenmenin, literatür açısından önemli olacağı düşünülmüştür.

Problem Cümlesi

Sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmen adaylarının Covid-19 hakkında görüşleri nelerdir?

Alt Problemler

1. Sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmen adaylarının, Covid-19 hakkındaki genel düşünceleri nelerdir?
2. Sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmen adayları, Covid-19 salgınının hangi tedbir ya da tedbirler ile durdurulabilir olduğunu düşünmektedirler?

3. Sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmen adayları, Covid-19 salgınına karşı ülke insanlarının tutumunu nasıl bulmaktadırlar?
4. Sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmen adayları, Covid-19 salgının ülkemizde ne kadar süre devam edeceğini düşünmektedirler?
5. Sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmen adayları, Covid-19 salgın günleri geçtikten sonra insanların yaşantılarında ne tür değişiklikler öngörmektedirler?
6. Sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmen adaylarının, Covid-19 salgını sırasında kullanılan çevrim içi eğitim sistemi hakkındaki görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan olgu bilim deseni kullanılmış, sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmen adaylarının Covid-19 konusundaki görüşleri saptanmıştır. Olgular ile, algılar, yönelimler, olaylar, deneyimler ve kavramlar gibi farklı şekillerde karşılaşırız. Tam olarak anlamını kavrayamadığımız ancak tümüyle de yabancı olmayan olguları araştırmayı hedefleyen çalışmalar için bu desen sıklıkla tercih edilir ve belirli bir olguya yönelik bireysel düşüncelerin veya algıların ortaya çıkarılması daha sonra ise yorumlanması amaçlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu amaç doğrultusunda bu çalışmada öğretmen adayları ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın katılımcıları, 2019–2020 eğitim-öğretim yılı içerisinde İstanbul da yer alan bir devlet üniversitesinin, eğitim fakültesinde, sosyal bilgiler öğretmenliğinden 27 ve fen bilimleri öğretmenliğinden 26 öğretmen adayı olmak üzere, 53 kişiden oluşan öğretmen adaylarından oluşmaktadır. Araştırma için kolay ulaşılabilir durum örnekleme türü, amaçlı örnekleme yöntemleri içerisinde uygun bulunmuş ve seçilmiştir. Bu yöntem, araştırmaya pratiklik ve hız kazandıran bir yöntem olarak bilinir ve tercih edilir (Gök vd., 2011). Bu örnekleme yönteminde, erişilmesi kolay ve yakın olan bir durum seçilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Aynı zamanda bu örneklendirme, örneklemin sistematik olarak ya da rastgele seçilemediği durumlarda kullanılan bir örnekleme türüdür (Fraenkel vd., 2012).

Veri Toplama Aracı

Çalışmada yarı yapılandırılmış görüşmelerde kullanılmak üzere altı maddelik görüşme formu, veri toplama aracı olarak

kullanılmıştır. Belirlenen bir konu için detaylandırılmış soru sormayı, cevap yetersiz veya açıkça ifade edilmemişse, cevabı daha açık hale getirmek için tekrar sorarak cevapları tamamlayabilmeye fırsat sunması açısından, bu yöntem avantajlıdır. Ayrıca, araştırmacı bu teknikte, hazırladığı görüşme formuna bağlı kalacak şekilde, ek sorular da sorabilecek esnekliktedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Öğretmen Adayı Görüşme Formu'nun geliştirilmesi sürecinde öncelikli olarak adayların Covid-19 salgını sırasında fikir geliştirebilecekleri konular belirlenmiş bu doğrultuda görüşme soruları oluşturulmuştur. Görüşme sorularının oluşturulmasında, kimi ölçütler temel alınmıştır. Bu ölçütler, kolay anlaşılabilir, yönlendirmeyen, odaklı, açık uçlu sorular sorma, çok boyut içeren sorulardan kaçınma, hazırlanan soruların alternatifi ve sonda sorular hazırlama ve soruları iyi biçimde düzenlemedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu ölçütler doğrultusunda oluşturulan görüşme soruları uzman görüşlerine sunulmuştur. Bu süreçte, görüşme formu, bir alan eğitimci ve bir biyolog tarafından değerlendirilmiş, değerlendirme sonrası alınan dönütler doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir. Görüşme formunun nihai hali iki bölümden oluşmuştur. İlk bölümde, araştırmanın amacı ve görüşme süreci hakkında bilgiler yer alırken, ikinci bölümde ise görüşme sorularına yer verilmiştir. Daha sonra ise uygulama grubundaki üç öğretmen adayına farklı zamanlarda uygulanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Etik Süreçler

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşmeler, pandemi sürecinin devam etmesinden dolayı yüz yüze olarak değil, sanal ortamda gerçekleştirilmiştir. Bu sanal görüşmeler görüntülü ve sesli olarak yürütülmüştür. Çalışma katılımcıları, özellikle kendilerini rahatça ifade edebilen ve görüşmelere katılmayı tercih eden öğretmen adaylarından seçilmiştir. Ayrıca araştırma ve yayın etiği kurallarına uyun olarak tamamlanmıştır. Gerçekleştirilen araştırma çerçevesinde, Yıldız Teknik Üniversitesi Akademik Etik Kurulu'ndan (73613421-604.01.02-E.2006190260 sayı ve Etik Kurul Kararı 2020/4 Konulu) etik izin alınmıştır. Araştırmaya gönüllü olarak katılım sağlayan öğrencilerden alınan cevapların gizlilik ilkesinin çiğnenmeyeceği, elde edilen verilerin bilimsel araştırma dışında diğer amaçlarla asla kullanılmayacağı ve araştırmacı tarafından kontrolünün her basamakta sağlanacağı açıklanmıştır. Ayrıca yanıtlayıcıların isimleri alınmayarak, kimliklerinin gizleneceği konusunda güvence verilmiştir. Bilimsel etik anlayışına göre katılımcı öğretmen adaylarının isimleri verilmemiş, onun yerine katılımcı öğretmen adayları Ö1, Ö2, Ö3, Ö4,

Ö5... gibi kodlar ile tanımlanmıştır. Etik Kurul'dan alınan Etik Kurul Onay formu ekte sunulmuştur (Ek 1).

Verilerin Çözümlemesi

Bu çalışmada, öğretmen adayları ile yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen veriler, betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Betimsel analiz tekniğinde, farklı araştırma yöntemleri ile elde edilmiş olan veriler, düzenlenir ve yorumlanır, mantığa uyan ve anlaşılır bir yapıda betimlemeler yapılarak değerlendirilir. Ayrıca bu analiz yönteminde, görüşmeye katılan katılımcıların görüşlerini dikkat çekici bir şekilde yansıtmak amacıyla, sıklıkla doğrudan alıntılar yapılır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Betimsel analiz, verilerin görüşme formuna yazımı, görüşme kodlama anahtarının oluşturulması, görüşme verilerinin kodlama anahtarına kodlanması, kodlamaların karşılaştırılması ve güvenilirlik, bulguların tanımlanması ve yorumlanması aşamalarından oluşur (Miles ve Huberman, 1994). Bu doğrultuda, her bir öğretmen adayı ile yapılan görüşmeler, görüşme veri dökümü formlarına aktarılmıştır. Görüşme verilerinin betimsel analizinde bir başka alan eğitimi uzmanından yardım alınmış ve araştırma verileri görüşme veri dökümü formuna aktarıldıktan sonra görüşme dökümü formları diğer uzmana incelemesi için verilmiştir. Uzman ve araştırmacı görüşme veri dökümleri formunun betimsel indeks bölümünü kodlama yaparak birbirlerinden bağımsız olarak doldurmuşlardır. Daha sonra uzman ve araştırmacı bir araya gelerek, her sorunun yanıtını tek tek incelemiştir. Uzman ve araştırmacı arasında görüş birliği sağlanarak görüşme kodlama anahtarına son biçimi verilmiştir. Uzman ve araştırmacı birbirinden bağımsız olarak görüşme kodlama anahtarına her bir soru için işaretleme yapmışlardır. Bu aşamadan sonra kodlamaların karşılaştırılması ve güvenilirlik aşamasına geçilmiştir. Betimsel analizde, araştırmacı ve uzman işaretlemelerinden “Görüş Birliği” ve “Görüş Ayrılığı” sayıları belirlenir. Araştırmanın güvenilirliği; Güvenilirlik: Görüş Birliği/ Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı formülü kullanılarak hesaplanır (Miles ve Huberman, 1994). Alanyazında güvenilirlik formülüyle hesaplanan sonucun %70 düzeyinde olması durumunda (Miles ve Huberman, 1994) değerlendiriciler arası güvenilirliğin sağlanmış olacağı belirtilmektedir. Görüşme sorularının güvenilirlik yüzdeleri her soru için ayrı ayrı hesaplanmış ve ortalama değer %91 çıkmıştır. Tablo biçiminde sunulan verilerin altına açıklamalar yapılmış ve öğretmenlerin görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır.

Bulgular Öğretmen Adaylarının Covid-19 hakkındaki genel düşünceleri

Öğretmen adayları ile görüşmede birinci soru olarak Covid-19 hakkındaki genel ifadeler ile görüşlerini belirlemek amacıyla, “Covid-19 hakkındaki genel düşünceleriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmen adaylarının bu soru için verdikleri cevapları ve frekans dağılımları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmen Adaylarının Covid-19 Hakkındaki Genel Düşüncelerine İlişkin Görüşleri ve Frekans Dağılımları

KATEGORİ	KOD	Frekans
Bulaşma ve Yayılma	Hızlı ve kolay yayılabilen bir virüs	12
	İnsandan insana kolayca bulaşan bir virüs	3
	Hayvandan insana yayılan bir virüs	3
	Wuhan kentinde başlayıp yayılan bir virüs	3
	Domuz gribi ve ebolaya göre daha bulaşıcı bir virüs	2
	Temas yoluyla bulaşan bir virüs	1
Pandemi	Tüm dünyayı etkisi altına alan bir salgın	19
	Ölümcül bir pandemi	7
	Bir salgın hastalık	6
	Her zaman görülebilecek doğal bir salgın	3
Sağlık ve Can Kaybı Üzerine Etkisi	Sağlık üzerine olumsuz etkileri bulunma	6
	Solunum yollarının tahribatına yol açma	5
	Yaşlıları ve sağlık sorunu olanları daha fazla etkileme	4
	Gençleri ve bağışıklığı güçlü kişilerin sağlığını etkilememe	3
	Dünya üzerinde milyonlarca can kaybına yol açma	2
	Ölüm oranının vaka sayısından düşük olması	1
Ruhsal Etki	Sosyal medya haberlerinin insan psikolojisine olumsuz etkileri	3
	Hastalığa yakalanma ve ölüm korkusu yaratması	2
	Küçük bir virüse karşı insanların etkisiz kalmasının olumsuz etkisi	2
	Ölüm oranlarının bireylerde olumsuz etki oluşturması	1
	Psikolojik destek gerektirmesi	1
	Günlük yaşantı akışındaki özgürlüğün önemini bireylere kavratma	1
	Bireyleri ruhsal olarak sarsan bu salgına hazırlıksız yakalanma	1
Toplumsal Boyutu	Toplumca gerekli tedbirler alınarak ciddiyetle uyulmalı	8
	Tedbirlerle ortadan kaldırılabılır	6
	Tedbirsizlik sonucu ortaya çıktı	4
	Toplumca sakin ve bilinçli hareket edilmeli	2
	Bölgesel karantina gerekli	2
Günlük Yaşama Etkisi	Ekonomik düzeyde sorunlar yaşanması	3
	Yaşam düzeninin bozulması	2
	Sosyal yaşantının sekteye uğraması	2
	Eğitim hayatında yer alan düzeninin değişmesi	2
	Sağlık sektörünü etkilemesi	2
	Siyasi yaşantıyı etkilemesi	1
	Biyolojik bir savaş amaçlı yayılan	5
	Yapay olarak üretilen	3

Planlanmış Virüs	Bir	Yaşlı nüfusunu ortadan kaldırma amaçlı hazırlanmış	3
		Tedavisinin ve aşısının bilinçli olarak gizlendiği	3
		Belirli bir kitle tarafından kasıtlı yayılan	2
		Sistemin değişmesine yönelik yayılan	1
		Bilinçli olarak üretilip hızı alınamayan	1
		Güç dengelerinin değiştirilmesi amacıyla yayılan	1
		Ülkelerin kendi çıkarları amacıyla yaydıkları	1
		Genç bir nesil yaratma amaçlı hazırlanmış	1
		Bağımsızlığı düşük bireylere yönelik hazırlanmış	1
		Ülkelerin nüfuslarını azaltma amaçlı hazırlanmış	1

Tablo 1'de, öğretmen adaylarının Covid-19 hakkındaki görüşlerinde farklılıklar görülmektedir. Öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri cevaplara göre elde edilen kodlar 7 kategori altında değerlendirilmiştir. Bu kategoriler "bulaşma ve yayılma", "pandemi", "sağlık ve can kaybı üzerine etki", "ruhsal etki", "toplumsal boyutu", "günlük yaşama etki" ve "planlanmış bir virüs" şeklinde isimlendirilmiştir. Bulaşma ve yayılma kategorisi altında toplanan cevaplara göre, 12 kişi hızlı ve kolay yayılabilen bir virüs, 3 kişi insandan insana kolayca bulaşan bir virüs, 3 kişi hayvandan insana yayılan, 3 kişi Wuhan kentinde başlayıp yayılan bir virüs, 2 kişi domuz gribi ve ebolaya göre daha bulaşıcı, 1 kişi ise temas yoluyla bulaşan bir virüs şeklinde açıklamışlardır. Belirlenen kodlara dönük olarak öğretmen adayı görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö8, bulaşma ve yayılma kategorisi altında yer alan fikrini "Bence bu virüs hakikaten çok farklı. Evet, çok uzun bir süre yaşamış yaş grubunda olmayabilirim ama hayatımda böyle hızlı ve kolay yayılabilen bir virüs daha görmedim. Sanki rüzgârla uçup insanlara bulaşıyor gibi kolay yayılıyor" şeklinde açıklamıştır.

Ö31 ise bu kategoride Covid-19 hakkında, "Bence domuz gribi ve ebolaya göre daha bulaşıcı bir virüs, hâlbuki bu iki hastalıkta çok tehlikeli ve bulaşıcılıkları ile meşhur hastalıklardı ama bu Covid-19 onları kat kat katladı" şeklinde bir açıklama yapmıştır.

Pandemi kategorisi altında toplanan cevaplara göre, 19 kişi tüm dünyayı etkisi altına alan bir salgın, 7 kişi ölümcül bir pandemi, 6 kişi bir salgın hastalık, 3 kişi her zaman görülebilecek doğal bir salgın şeklinde belirtmiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğretmen adayı görüşlerinden seçilen alıntı şu şekildedir:

Ö17, Covid-19 konusunda, " Covid-19 diğer hastalıklar gibi sadece gelişmemiş ülkeleri değil, tüm dünyayı etkisi altına aldı" şeklinde görüş belirtmiştir.

Sağlık ve can kaybı üzerine etkisi kategorisi altında toplanan cevaplara göre, 6 kişi sağlık üzerine olumsuz etkileri bulunma, 5 kişi solunum yollarının tahribatına yol açma, 4 kişi yaşlıları ve sağlık

sorunu olanları daha fazla etkileme, 3 kişi gençleri ve bağışıklığı güçlü kişilerin sağlığını etkilememe, 2 kişi dünya üzerinde milyonlarca can kaybına yol açma, 1 kişi ölüm oranının vaka sayısından düşük olması şeklinde açıklanmıştır. Belirlenen kodlara dönük olarak öğretmen adayı görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö4, "Covid-19'un özellikle solunum sistemi üzerine ciddi etkileri bulunduğunu biliyorum" şeklinde görüş bildirmiştir.

Ö28 ise, "Direnci düşük kişilerde etkili olduğunu düşünüyorum" şeklinde fikrini beyan etmiştir.

Ruhsal etki kategorisi altında toplanan cevaplara göre, 3 kişi sosyal medya haberlerinin insan psikolojisine olumsuz etkileri, 2 kişi hastalığa yakalanma ve ölüm korkusu yaratması, 2 kişi küçük bir virüse karşı insanların etkisiz kalmasının olumsuz etkisi, 1 kişi ölüm oranlarının bireylerde olumsuz etki oluşturması, 1 kişi psikolojik destek gerektirmesi, 1 kişi günlük yaşantı akışındaki özgürlüğün önemini bireylere kavratma, 1 kişi bireyleri ruhsal olarak sarsan bu salgına hazırlıksız yakalanma şeklinde görüş belirtmiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğretmen adayı görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö11, "Wuhan'da sosyal medya aracılığı ile gördüğümüz ani ölüm videoları psikolojik olarak bence insanları çok kötü etkiledi. Bu virüsün tehlikeli olduğu açık ama sosyal medyanın da ruhsal olarak etkilerinin olumsuz olduğunu düşünüyorum" demiştir.

Ö27, "Bu salgın sonrası bence çok kişinin ruhsal olarak psikolojik desteğe ihtiyacı olacak, sadece yakınlarını kaybedenler değil, evde kalan insanlar da bence çok sıkıldı ve psikolojik olarak etkilendi" şeklinde açıklama yapmıştır.

Toplumsal boyutu kategorisi altında toplanan cevaplara göre, 8 kişi toplumca gerekli tedbirler alınarak ciddiyetle uyulmalı, 6 kişi tedbirlerle ortadan kaldırılabilir, 4 kişi tedbirsizlik sonucu ortaya çıktığı, 2 kişi toplumca sakin ve bilinçli hareket edilmesi, 2 kişi bölgesel karantina gerekliliği şeklinde değerlendirilmiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğretmen adayı görüşlerinden seçilen alıntı şu şekildedir:

Ö45, "Toplum olarak bizler gerekli tedbirleri almalıyız ve bu tedbirlere harfiyen uymalıyız" şeklinde bir açıklama ile görüşünü açıklamıştır.

Günlük yaşama etkisi kategorisi altında toplanan cevaplara göre, 3 kişi ekonomik düzeyde sorunlar yaşanması, 2 kişi yaşam düzeninin bozulması, 2 kişi sosyal yaşantının sekteye uğraması, 2 kişi eğitim hayatında yer alan düzeninin değişmesi, 2 kişi sağlık sektörünü

etkilemesi, 1 kişi siyasi yaşantıyı etkilemesi şeklinde sıralanmıştır. Belirlenen kodlara dönük olarak öğretmen adayı görüşlerinden seçilen alıntı şu şekildedir:

Ö23, "Bence pek çok aile ekonomik olarak sorunlar yaşıyor şuan, evde bizler kalıyoruz ama ancak çalışarak evine para götürebilen insanlar şuan ciddi sorunlar yaşıyor" şeklinde görüş bildirmiştir.

Planlanmış bir virüs kategorisi altında toplanan cevaplara göre, 5 kişi biyolojik bir savaş amaçlı yayılan, 3 kişi yapay olarak üretilen, 3 kişi yaşlı nüfusunu ortadan kaldırma amaçlı hazırlanmış, 3 kişi tedavisinin ve aşısının bilinçli olarak gizlendiği, 1 kişi belirli bir kitle tarafından kasıtlı yayılan, 1 kişi sistemin değişmesine yönelik yayılan, 1 kişi bilinçli olarak üretilip hızı alınamayan, 1 kişi güç dengelerinin değiştirilmesi amacıyla yayılan, 1 kişi ülkelerin kendi çıkarları amacıyla yayılan, 1 kişi genç bir nesil yaratma amaçlı hazırlanmış, 1 kişi bağışıklığı düşük bireylere yönelik hazırlanmış, 1 kişi ülkelerin nüfuslarını azaltma amaçlı hazırlanmış bir virüs olarak değerlendirmiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğretmen adayı görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö38, Covid-19 hakkındaki görüşlerini ise, "Bana göre bu normal, doğal bir virüs değil, ülkeler artık silahla tankla değil, biyolojik olarak savaşıyorlar ve bu virüste bana göre bir biyolojik savaş amaçlı olarak hazırlandı" şeklinde açıklamıştır.

Ö52 ise, "Çin gibi nüfus sorunu olan ülkeler bence nüfuslarını azaltmak için bu virüsü ürettiler" şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Öğretmen Adaylarının Covid-19 Salgınının Hangi Tedbir ya da Tedbirler ile Durdurulabilir Olduğuna Ait Görüşleri

Öğretmen adayları ile görüşmede ikinci soru olarak, kendilerine göre Covid-19 salgınının durdurulmasına yönelik alınması gereken tedbirleri belirlemek amacıyla, "Covid-19 salgını sizce hangi tedbir ya da tedbirler ile durdurulabilir?" sorusu yöneltilmiştir. Öğretmen adaylarının bu soru için verdikleri cevapları ve frekans dağılımları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Covid-19 Salgınının Hangi Tedbir ya da Tedbirler ile Durdurulabilir Olduğuna İlişkin Görüşleri ve Frekans Dağılımları

Kategori	Kod	Frekans
Kişisel Tedbirler	Sosyal mesafe korunmalı	26
	Zorunlu olmadıkça dışarı çıkılmamalı	18
	Maske kullanılmalı	16
	Eldiven kullanılmalı	12
	Hijyen kurallarına dikkat edilmeli	11
	Bireysel izolasyona önem verilmeli	7
	Bağışıklık güçlendirmeli	6

Covid-19 (Koronavirüs) Üzerine Öğretmen Adaylarının Görüşleri

	Sağlıklı ve düzenli beslenmeli	5
	El ve yüz sık sık yıkanmalı	5
	Kişisel temizliğe dikkat edilmeli	5
	Yakın temastan kaçınılmalı	3
	Kolonya ve dezenfektan kullanılmalı	3
	Paketli yiyecekler açılmadan yıkanmalı	3
	Uyku düzenine dikkat edilmeli	3
	Odalar sık sık havalandırılmalı	2
	Vücut temizliğine dikkat edilmeli	2
	Virüse yakalanmış birey ve çevresi kendini karantinaya almalı	2
	Sigara gibi tütün ürünlerinden uzak durulmalı	2
	Bol sıvı tüketilmeli	2
	Ev temizliği sıklıkla yapılmalı	1
	Gıdalar kullanılmadan birkaç saat güneşte bekletilmeli	1
	Marketlerde tedbirler üst seviyelere çıkarılmalı	1
	Sokaklar temizlenmeli ve ilaçlanmalı	1
	Öksürürken veya hapşırırken mendil kullanılmalı	1
	Moral yüksek tutulmalı	1
	Spor yapılmalı	1
	Sinir sistemi güçlendirilmeli	1
	Sokağa çıkma yasağı olmalı	19
	Toplum bilinçlendirmeli ve farkındalık kazandırılmalı	8
	Devlet desteğiyle önlemler alınmalı	4
	Tüm kalabalık topluluklar engellenmeli ve ortamlar kapatılmalı	3
	Kontrollü bir yasak uygulanmalı	3
	Ülkelerarası giriş çıkışlar uzun süre yasaklanmalı	3
	İlaç üretimi yapılmalı	3
	Belirli sektörler çalışanlarına izin vermeli	2
	Maske ve eldiven üretimi artırarak stoklanmalı	1
	Halka gereken maddi yardım yapılmalı	1
	Maske eldiven kullanımı uzun süre zorunlu kılınmalı	1
	Uyarıları dikkate almayan kişilere yaptırım uygulanmalı	1
Yasal ve İdari Tedbirler		

Tablo 2' de, öğretmen adaylarının Covid-19 salgınının hangi tedbir ya da tedbirler ile durdurulabilir olduğuna ilişkin görüşleri görülmektedir. Öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri cevaplara göre elde edilen kodlar 2 kategori altında değerlendirilmiştir. Bu kategoriler "Kişisel Tedbirler", "Yasal ve İdari Tedbirler" şeklinde isimlendirilmiştir. Kişisel tedbirler kategorisi altında toplanan cevaplara göre, 26 kişi sosyal mesafe korunmalı, 18 kişi zorunlu olmadıkça dışarı çıkılmamalı, 16 kişi maske kullanılmalı, 12 kişi eldiven kullanılmalı, 11 kişi hijyen kurallarına dikkat edilmeli, 7 kişi bireysel izolasyona önem verilmeli, 6 kişi bağışıklık güçlendirmeli, 5 kişi sağlıklı ve düzenli beslenmeli, 5 kişi el ve yüz sık sık yıkanmalı, 5 kişi kişisel temizliğe dikkat edilmeli, 3 kişi yakın temastan kaçınılmalı, 3 kişi kolonya ve dezenfektan kullanılmalı, 3 kişi paketli yiyecekler açılmadan yıkanmalı, 3 kişi uyku düzenine dikkat edilmeli, 2 kişi odalar sık sık havalandırılmalı, 2 kişi vücut temizliğine dikkat

edilmeli, 2 kişi virüse yakalanmış birey ve çevresi kendini karantinaya almalı, 2 kişi sigara gibi tütün ürünlerinden uzak durulmalı, 2 kişi bol sıvı tüketilmeli, 1 kişi ev temizliği sıklıkla yapılmalı, 1 kişi gıdalar kullanılmadan birkaç saat güneşte bekletilmeli, 1 kişi marketlerde tedbirler üst seviyelere çıkarılmalı, 1 kişi sokaklar temizlenmeli ve ilaçlanmalı, 1 kişi öksürürken veya hapşırırken mendil kullanılmalı, 1 kişi moral yüksek tutulmalı, 1 kişi spor yapılmalı, 1 kişi sinir sistemi güçlendirilmeli şeklinde görüş belirtmiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğretmen adayı görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö53, Covid-19 salgınının hangi tedbir ya da tedbirler durdurulabilir olduğuna ilişkin olarak "Sağlık bakanımızın sürekli altını çizdiği bir durum var o da sosyal mesafe, bence en büyük tedbir bu sosyal mesafenin korunması, çünkü en büyük yayılım bu yolla oluyor bu nedenle herkesin bu sosyal mesafe kuralına uyması gerektiğini düşünüyorum" şeklinde görüş belirtmiştir.

Ö11, "Öğrendiğime göre odaların havalandırılması çok önemli, hatta çift taraflı bir hava sirkülasyonu gerekiyor ki virüs havada askıda kalamasın ve hava akımıyla ortamdaki uzaklaştırılsın, bence bu konuya dikkat edilmesi kapalı mekanlar için çok önemli" şeklinde açıklama yapmıştır.

Ö7, "Sigara konusunun çok önemli olduğunu düşünüyorum, çünkü sigara içenlerde bu virüsün çok daha etkili olduğunu öğrendim, hala içenler varsa da sigara ve tütün ürünlerinden uzak durmalarının sağlıkları açısından önemli olduğunu düşünüyorum" şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Yasal ve idari tedbirler kategorisi altında toplanan cevaplara göre, 19 kişi sokağa çıkma yasağı olmalı, 8 kişi toplum bilinçlendirmeli ve farkındalık kazandırılmalı, 4 kişi devlet desteğiyle önlemler alınmalı, 3 kişi tüm kalabalık topluluklar engellenmeli ve ortamlar kapatılmalı, 3 kişi kontrollü bir yasak uygulanmalı, 3 kişi ülkelerarası giriş çıkışlar uzun süre yasaklanmalı, 3 kişi ilaç üretimi yapılmalı, 2 kişi belirli sektörler çalışanlarına izin vermeli, 1 kişi maske ve eldiven üretimi artırarak stoklanmalı, 1 kişi halka gereken maddi yardım yapılmalı, 1 kişi maske eldiven kullanımı uzun süre zorunlu kılınmalı, 1 kişi uyarıları dikkate almayan kişilere yaptırım uygulanmalı şeklinde değerlendirmiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğretmen adayı görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö22, "Sokağa çıkma yasaklarının çok önemli olduğunu düşünüyorum, özellikle yayılım sürecinde sokağa çıkma yasakları olmalı" şeklinde görüş bildirmiştir.

Ö50, "Ülkelerarası giriş çıkış yasakları kısa süreli değil, mümkün olan en uzun süre devam etmesi gerekiyor ki biz kontrolü

sağlamışken başka ülkelerden yine bize virüs gelmesin" şeklinde açıklama yapmıştır.

Ö10, "Maske ve eldiven tedbiri bence çok önemli, bu tedbirlere uzun süre uymalıyız" şeklinde görüşünü bildirmiştir.

Öğretmen Adaylarının Covid-19 Salgınına Karşı Ülke İnsanlarının Tutumunu Nasıl Bulduklarına İlişkin Görüşleri

Öğretmen adayları ile görüşmede üçüncü soru olarak, Covid-19 salgınında ülkede bulunan insanların tutumlarını nasıl bulduklarına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla, "Covid-19 salgınına karşı ülke insanların tutumunu nasıl buluyorsunuz?" sorusu yöneltilmiştir. Öğretmen adaylarının bu soru için verdikleri cevapları ve frekans dağılımları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Covid-19 Salgınına Karşı Ülke İnsanlarının Tutumunu Nasıl Bulduklarına İlişkin Görüşleri ve Frekans Dağılımları

Kategori	Kod	Frekans
Olumlu Yaklaşım	Bilinçli olarak tedbir alan	15
	Ciddiyetle önemseyen	9
	Zamanla bilinç kazanıp önemseyen	8
	Temizlik ve hijyeni önemseyen	3
	Eğitim ve iş hayatını aksatmadan devam eden	2
Olumsuz Yaklaşım	Umursamaz bir tavır sergileyen	24
	Bilinçli olarak tedbir almayan	14
	Bilinçsiz ve bencilce davranan	10
	Aç kalma korkusuyla evde stok yapan	7
	Sosyal mesafeyi korumayan	7
	Panik ve korku durumu yaşayan	5
	Gençlerin ve yaşlıların önemsemez davranışları	4
	Hala virüsün ciddiyetine fark edemeyen	4
	Kendini koruduklarını zanneden	4
	Salgının ciddiyetinin farkında olmayan	4
	Sokaklarda maskesiz ve eldivensiz gezen	4
	Çalışanlarına zoraki işe devam zorunluluğu uygulayan	3
	Hala gezmeyi düşünen	3
	Karantınayı tatil olarak algılayan	2
	Can sıkıntısını bahane eden cahilce davranış sergileyen	2
	Çocuklarını yasağa rağmen dışarı çıkartan	1
	Eve misafir davet eden	1

Tablo 3' te, öğretmen adaylarının Covid-19 salgınında ülke insanların tutumlarını nasıl bulduklarına ilişkin farklı kodlarda değerlendirilen görüşleri görülmektedir. Öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri cevaplara göre elde edilen kodlar 2 kategori altında değerlendirilmiştir. Bu kategoriler "Olumlu Yaklaşım", "Olumsuz Yaklaşım" şeklinde isimlendirilmiştir. Olumlu yaklaşım kategorisi altında toplanan cevaplara göre, 15 kişi bilinçli olarak tedbir alan, 9 kişi ciddiyetle önemseyen, 8 kişi zamanla bilinç kazanıp önemseyen, 3 kişi temizlik ve hijyeni önemseyen, 2 kişi eğitim ve iş hayatını aksatmadan devam eden şeklinde nitelendirilmiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğretmen adayı görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö9, "Benim çevremde ve birçok kişide gördüğüm kadarıyla insanlar bilinçli ve elinden gelen tedbiri alıyorlar" şeklinde görüş bildirmiştir.

Ö46, "Süreç nasıl olursa olsun gerek eğitimsel anlamda gerekse iş hayatında aksamayan süreçler yaşandı, bunların olumlu olduğunu ve toplumun gayreti ile olduğunu düşünüyorum" şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Olumsuz yaklaşım kategorisi altında toplanan cevaplara göre, 24 kişi umursamaz bir tavır sergileyen, 14 kişi bilinçli olarak tedbir almayan, 10 kişi bilinçsiz ve bencilce davranan, 7 kişi aç kalma korkusuyla evde stok yapan, 7 kişi sosyal mesafeyi korumayan, 5 kişi panik ve korku durumu yaşayan, 4 kişi gençlerin ve yaşlıların önemsemez davranışları, 4 kişi hala virüsün ciddiyetine fark edemeyen, 4 kişi kendini koruduklarını zanneden, 4 kişi salgının ciddiyetinin farkında olmayan, 4 kişi sokaklarda maskesiz ve eldivensiz gezen, 3 kişi çalışanlarına zoraki işe devam zorunluluğu uygulayan, 3 kişi hala gezmeyi düşünen, 2 kişi karantınayı tatil olarak algılayan, 2 kişi can sıkıntısını bahane eden cahilce davranış sergileyen, 1 kişi çocuklarını yasağa rağmen dışarı çıkartan, 1 kişi eve misafir davet eden şeklinde belirtmiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğretmen adayı görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö51, "Çevrede resmen hala ağız ağıza oturan, sanki bilinçli olarak tedbir almaktan kaçınan insanlar görüyorum ve onların bu tutumlarına inanamıyorum" şeklinde görüş belirtmiştir.

Ö43, "Geçen bir tanıdığımızı aramıştık, komşumuzla oturup kahve içiyoruz dedi, biz çok şaşırdık tabi, çünkü biz bunca tedbir alırken onlar hala evlerine misafir çağırıyor" şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Öğretmen Adaylarının Covid-19 Salgının Ülkemizde Ne Kadar Süre Devam Edeceğini İlişkin Görüşleri

Öğretmen adayları ile görüşmede dördüncü soru olarak, Covid-19 salgınında onlara göre ülkemizde ne kadar süre devam edeceğine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla, "Covid-19 salgının ülkemizde ne kadar süre devam edeceğini düşünüyorsunuz?" sorusu yöneltilmiştir. Öğretmen adaylarının bu soru için verdikleri cevapları ve frekans dağılımları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Covid-19 Salgının Ülkemizde Ne Kadar Süre Devam Edeceğine İlişkin Görüşleri ve Frekans Dağılımları

Kategori	Kod	Frekans
Süreç	Yaz sonu	8
	Gereken tedbirler ile kısa sürede	7
	Birkaç ayda	6
	Yaz mevsimi ortası	6
	Virüs sürekli kalıcı	6
	2-3 ay	5
	2020 sonu	4
	Haziran ayı	4
	Pik noktasına ulaşılnca	2
	Aşı veya tedavi yöntemi bulunca	2
	4-5 ay	1
	6-7 ay	1
	7-8 ay	1

Tablo 4' de, öğretmen adaylarının Covid-19 salgınında ülkemizde ne kadar süre devam edeceğine ilişkin farklı kodlarda değerlendirilen görüşleri görülmektedir. Öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri cevaplara göre elde edilen kodlar 1 kategori altında değerlendirilmiştir. Bu kategori ise "Süreç" kategorisi şeklinde isimlendirilmiştir. Süreç kategorisi altında toplanan cevaplara göre, 8 kişi yaz sonu, 7 kişi gereken tedbirler ile kısa sürede, 6 kişi birkaç ayda, 6 kişi yaz mevsimi ortası, 6 kişi virüs sürekli kalıcı, 5 kişi 2-3 ay, 4 kişi 2020 sonu, 4 kişi haziran ayı, 2 kişi pik noktasına ulaşılnca, 2 kişi aşı veya tedavi yöntemi bulunca, 1 kişi 4-5 ay, 1 kişi 6-7 ay, 1 kişi 7-8 ay şeklinde değerlendirmiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğretmen adayı görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö4, "Bana göre bu virüs yaz sonu etkisini tamamen kaybedecek, çünkü yaşaması için gerekli olan koşullar değişecek, alıştığı mevsim değişince o da artık varlığını sürdüremeyecek" şeklinde açıklama yapmıştır.

Ö19, " Ben bu virüsün uzun soluklu ve aşı ya da tedavi bulunmadığı sürece devam edeceğini düşünüyorum" şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Ö44, "Bana göre bu virüs, 6-7 aya kadar tamamen ortadan kaybolacak ve kurtulacağız" şeklinde görüş bildirmiştir.

Öğretmen Adaylarının Covid-19 Salgını Geçtikten Sonra İnsanların Hayatında Ne Tür Değişiklikler Öngördüklerine İlişkin Görüşleri

Öğretmen adayları ile görüşmede beşinci soru olarak, Covid-19 salgını sonrası insanların hayatında ne tür değişikliklerin olacağına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla, "Covid-19 salgını geçtikten sonra sizce insanların hayatında ne tür değişiklikler olacaktır?" sorusu yöneltilmiştir. Öğretmen adaylarının bu soru için verdikleri cevapları ve frekans dağılımları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmen Adaylarının Covid-19 Salgını Geçtikten Sonra İnsan Hayatında Ne Tür Değişiklikler Öngördüklerine İlişkin Görüşleri ve Frekans Dağılımları

Kategori	Kod	Frekans
Sosyal Yaşantı Üzerine Etki	Sosyal ilişkilerde azalma	11
	Temas gerektiren davranışlarda azalma	11
	Mevcut duruma adapte olunamaması	8
	Ev hayatının rahatlığına alışma	4
	Dijital sosyalleşmede artma	2
	Kalabalık mekânlarına gidilme durumunda azalma	2
	Toplu taşıma araçlarının kullanımında azalma	2
Psikolojik Yaşantı Üzerine Etki	Eğitim, sağlık, bankacılık vb. sektörlerin online ortamlara kayması	1
	İnsanların uzun süre tedirginlik yaşaması	9
	İnsanların uzun süre korku yaşaması	8
	İnsanların hastalık psikolojisinden kurtulamaması	5
	İnsanların uzun süre kaygılı ve karamsar olması	4
	Yeni psikolojik rahatsızlıkların gelişmesi	2
Ekonomik Yaşantı Üzerine Etki	Zihnimizin dinginleşmesi	1
	İnternet üzerinden alışverişe yönelme	3
	Ekonomik bir buhran yaşanabilmesi	2
	Kafe, alışveriş merkezi, eğlence alanların kullanımında azalma	2
	Kolonya ve sirkenin talep görmesi	1
	Dezenfektanların talep görmesi	1
Bilinç Kazanma Üzerine Etki	Bazı ailelerin geçim sıkıntısı yaşayabilmesi	1
	Temizlik ve hijyen konusuna verilen önemin artması	28
	Salgın hastalıklara korunma hassasiyetinde artma	4
	Doğaya ve çevreye karşı olumlu tutumun artması	3
	Market ürünlerine dikkat edilme durumunun artması	1
	Hapşırma, öksürme esnasında peçete kullanma alışkanlığı kazanma	1
	Dini açıdan daha duyarlı olma	1
	Kişisel alana daha fazla saygı duyulması	1
Değer Algısı	İnsanların daha düzenli ve özenli yaşaması	8
	Özgür olmanın değerini anlama	5
	Basit görülen şeylerin kıymetini daha iyi anlama	3
	Sevdikleriyle bir arada olmanın kıymetini anlama	3

Covid-19 (Koronavirüs) Üzerine Öğretmen Adaylarının Görüşleri

Üzerine Etki	Sokağa çıkabilmenin kıymetini anlama	3
	Doğanın kıymetini anlama	2
	Hastaneye kolayca gidebilmenin kıymetini anlama	1
	Seyahat etme özgürlüğünün kıymetini anlama	1
Eğitim ve İş Hayatı Üzerine Etki	Home office çalışma alışkanlığını devam ettirilmek istenmesi	3
	İş hayatına teknolojinin fazlaca dahil edilmesi	2
	İş ve okul ortamına adapte olma sorunları	2
	Uzaktan eğitime devam edilmek istenmesi	2
	Sağlık sektörü ve çalışanlarının olumsuz etkilenmesi	2
Öğrencilerin devamsızlık oranının azalması	1	

Tablo 5' de, öğretmen adaylarının Covid-19 salgını geçtikten sonra insan hayatında ne tür değişiklikler öngördüklerine ilişkin farklı kodlarda değerlendirilen görüşleri görülmektedir. Öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri cevaplara göre elde edilen kodlar 6 kategori altında değerlendirilmiştir. Bu kategoriler ise "Sosyal Yaşantı Üzerine Etki", "Psikolojik Yaşantı Üzerine Etki", "Ekonomik Yaşantı Üzerine Etki", "Bilinç Kazanma Üzerine Etki", "Değer Algısı Üzerine Etki" ve "Eğitim ve İş Hayatı Üzerine Etki" kategorileri şeklinde isimlendirilmiştir. Sosyal yaşantı üzerine etki kategorisi altında toplanan cevaplara göre, 11 kişi sosyal ilişkilerde azalma, 11 kişi temas gerektiren davranışlarda azalma, 8 kişi mevcut duruma adapte olunamaması, 4 kişi ev hayatının rahatlığına alışma, 2 kişi dijital sosyalleşmede artma, 2 kişi kalabalık mekânlarına gidilme durumunda azalma, 2 kişi toplu taşıma araçlarının kullanımında azalma, 1 kişi eğitim, sağlık, bankacılık vb. sektörlerin online ortamlara kayması şeklinde ifade etmiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğretmen adayı görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö1, "Bana göre bu süreç bitince insanların sosyal ilişkileri kesinlikle azalacak, çünkü insanlar süreç bitse bile tedirgin olarak yaşayacaklar" şeklinde görüş bildirmiştir.

Ö14 ise, "Duyduğuma göre imkânı olan hiç kimse artık toplu taşıma kullanmak istemiyormuş, virüsün toplu ortamlardan geçişi insanları araba almaya yönlendirmiş, tabi imkânı olan bunu yapabilir ama şu sıralarda da bayilerde araç bile bulunmadığını ve talebin yüksek olduğunu duydum" şeklinde açıklama yapmıştır.

Psikolojik yaşantı üzerine etki kategorisi altında toplanan cevaplara göre, 9 kişi insanların uzun süre tedirginlik yaşaması, 8 kişi insanların uzun süre korku yaşaması, 5 kişi insanların hastalık psikolojisinden kurtulamaması, 4 kişi insanların uzun süre kaygılı ve karamsar olması, 2 kişi yeni psikolojik rahatsızlıkların gelişmesi, 1 kişi zihnimizin dinginleşmesi şeklinde belirtilmiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğretmen adayı görüşlerinden seçilen alıntı şu şekildedir:

Ö22, "Bu süreç insanları kaygılı yaptı bana göre, çünkü insanlar çok büyük bir tehlike ile karşı karşıya olduklarını gördü ve bu tehlikeli durumun endişesi, insanların uzun süre tedirgin olarak yaşamalarına neden olacaktır" şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Ö17, " Evet çok kötü bir süreç yaşadık ama bir miktarda psikolojik olarak dinginleştiğimiz bir dönemi yaşadık" şeklinde görüş bildirmiştir.

Ekonomik yaşantı üzerine etki kategorisi altında toplanan cevaplara göre, 3 kişi internet üzerinden alışverişe yönelme, 2 kişi ekonomik bir buhran yaşanabilmesi, 2 kişi kafe, alışveriş merkezi, eğlence alanların kullanımında azalma, 1 kişi kolonya ve sirkenin talep görmesi, 1 kişi dezenfektanların talep görmesi, 1 kişi bazı ailelerin geçim sıkıntısı yaşayabilmesi şeklinde değerlendirmiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğretmen adayı görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö49, "İnsanlar dışarı çıkmadıkça, internette alışverişe yüklendi, bence ekonomik olarak en büyük kazancı sanal alışveriş siteleri kazandı" şeklinde görüş bildirmiştir.

Ö40, "Bazı insanlar ekonomik olarak ciddi çöküntüler yaşadı, bazı ailelerin geçim sıkıntısı çektiğini çok iyi biliyorum" şeklinde açıklama yapmıştır.

Bilinç kazanma üzerine etki kategorisi altında toplanan cevaplara göre, 19 kişi temizlik ve hijyen konusuna verilen önemin artması, 4 kişi salgın hastalıklara korunma hassasiyetinde artma, 3 kişi doğaya ve çevreye karşı olumlu tutumun artması, 1 kişi market ürünlerine dikkat edilme durumunun artması, 1 kişi hapsizlik, öksürme esnasında peçete kullanma alışkanlığı kazanma, 1 kişi dini açıdan daha duyarlı olma, 1 kişi kişisel alana daha fazla saygı duyulması şeklinde ifade edilmiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğretmen adayı görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö28, "Artık insanlar temizliğin ve hijyenin önemini anladı bence, herkes bu konulara daha fazla dikkat edecek ki hastalığa yakalanmasınlar" şeklinde görüş belirtmiştir.

Ö39 ise, "Kişisel alanlara saygının ciddi şekilde artacağını düşünüyorum bana göre bu süreç bu konuda bilinç kazandırdı" şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Değer algısı üzerine etki kategorisi altında toplanan cevaplara göre, 8 kişi insanların daha düzenli ve özenli yaşamaları, 5 kişi özgür olmanın değerini anlama, 3 kişi basit görülen şeylerin kıymetini daha iyi anlama, 3 kişi sevdikleriyle bir arada olmanın kıymetini anlama, 1 kişi sokağa çıkabilmenin kıymetini anlama, 1 kişi doğanın kıymetini anlama, 1 kişi hastaneye kolayca gidebilmenin kıymetini anlama, 1

kişi seyahat etme özgürlüğünün kıymetini anlama şeklinde ifade etmiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğretmen adayı görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö41, "Bu sürecin bir katkısı olarak insanlar hayatlarında daha düzenli ve özenli olmayı öğrendi ve ona göre yaşayacak bana göre" şeklinde görüş belirtmiştir.

Ö10 ise, "Yıllarca özgürce doğada zaman geçirdik ama geçirdiğimiz zamanın kıymetini hiç bilmemiştir, bu süreçte doğanın kıymeti bence çok fazla anlaşıldı" şeklinde görüş bildirmiştir.

Eğitim ve iş hayatı üzerine etki kategorisi altında toplanan cevaplara göre, 3 kişi home office çalışma alışkanlığını devam ettirmek istenmesi, 2 kişi iş hayatına teknolojinin fazlaca dahil edilmesi, 2 kişi iş ve okul ortamına adapte olma sorunları, 2 kişi uzaktan eğitime devam edilmek istenmesi, 2 kişi sağlık sektörü ve çalışanlarının olumsuz etkilenmesi, 1 kişi öğrencilerin devamsızlık oranının azalması şeklinde değerlendirmiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğretmen adayı görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö22, "Bu süreç ile birlikte birçok insan işlerini de evden yapabileceğini öğrenci, home office kültürü gelişti ve bunun devam edeceğini düşünüyorum" şeklinde görüş belirtmiştir.

Ö37, "Bence özellikle bazı derslerde uzaktan eğitim devam ettirebilir, bu sayede masraflarda azalır" şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Öğretmen Adaylarının Covid-19 Salgını Sırasında Kullanılan Çevrim İçi Eğitim Sistemi Hakkındaki Görüşleri

Öğretmen adayları ile görüşmede altıncı soru olarak, Covid-19 salgını sırasında kullanılan çevrim içi eğitim sistemi üzerine görüşlerini belirlemek amacıyla, "Covid-19 salgını sırasında kullanılan çevrim içi eğitim sistemi hakkındaki görüşleriniz nelerdir?" sorusu yöneltilmiştir. Öğretmen adayların bu soru için verdikleri cevapları ve frekans dağılımları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmen Adaylarının Covid-19 Salgınının Eğitim Sistemleri Üzerinde Etkilerine İlişkin Görüşleri ve Frekans Dağılımları

Kategori	Kod	Frekans
Olumlu	Çevrim içi eğitimde önemli ilerleme kaydedilmesi	29
	Çevrim içi eğitimin bu süreçte test edilmesi	14
	Çevrim içi eğitim aksaklıklarının belirlenmesi	9
	Zamandan kazanç elde etme imkânı tanınması	7
	Olağanüstü durumda çevrim içi eğitime hazır olunması	7
	Dersi tekrar dinleyebilme imkânı tanınması	7
	Teknolojiyi aktif kullanım imkânı tanınması	5
	Öğrencilerin çevrim içi eğitime adapte olma imkanı	4

Değişiklikler	tanınması	
	Okulun değerinin anlaşılmasını sağlaması	4
	Bilgiye kolay ulaşılabilme imkânı tanınması	2
	Daha az maliyetli olması	2
	EBA eğitim platformunun önem kazanması	2
	Her ortamda eğitim imkânı tanınması	1
	Çekingen öğrencilere rahat bir ortam oluşturması	1
	Sınavlarda pratiklik kazanma imkânı	1
	Yüz yüze eğitim ile entegre edilmesi	1
Öğrencilerin daha başarılı olması	1	
Olumsuz Değişiklikler	Yüz yüze eğitimi karşılayamaması	9
	Öğrenciler üzerinde olumsuz etki yaratması	8
	Öğrencilerin odaklanma problemi yaşaması	7
	Sosyalleşmeyi azaltacak olması	7
	Teknik eksikler dolayısıyla sekteye uğraması	5
	Güvenilir bir ölçme değerlendirmeyi zorlaştırması	4
	Yeterli teknolojik imkânı olmayan bireylerin zorluk yaşaması	4
	Çevrim içi eğitime adapte olmakta zorlanılması	4
	Teknoloji bağımlılığına kapı aralaması	3
	Çevrim içi eğitime adapte olmakta zorlanması	3
	Öğretmenin rolünü azaltması	3
	Öğrenciler umutsuzluk ve korku yaratması	3
	Öğrenci aktifliğinde azalmaya neden olması	3
	Öğrencilerin uzaktan kontrolünün zor olması	2
	Bir sonraki eğitim dönemine uyum sağlamayı zorlaştırması	2
	Uygulama gerektiren derslerde yetersiz kalması	2
	Fizyolojik yapımızın online eğitime uygun olmaması	2
Bireyler arasında bilgi paylaşımında zorluk yaşanması	2	
Çevrim içi eğitimin yeterince önemsenmemesi	2	
Bir üst kuruma geçiş sınavlarında belirsizliğe yol açması	1	

Tablo 6'da, öğretmen adaylarının covid-19 salgınının eğitim sistemleri üzerinde ne tür değişiklikler yapacağına ilişkin farklı kodlarda değerlendirilen görüşleri görülmektedir. Öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri cevaplara göre elde edilen kodlar 2 kategori altında değerlendirilmiştir. Bu kategoriler ise "Olumlu Değişiklikler" ve "Olumsuz Değişiklikler" kategorileri şeklinde isimlendirilmiştir. Olumlu değişiklikler üzerine etki kategorisi altında toplanan cevaplara göre, 29 kişi çevrim içi eğitimde önemli ilerleme kaydedilmesi, 14 kişi çevrim içi eğitimin bu süreçte test edilmesi, 9 kişi çevrim içi eğitim aksaklıklarının belirlenmesi, 7 kişi zamandan kazanç elde etme imkânı tanınması, 7 kişi olağanüstü durumda çevrim içi eğitime hazır olunması, 7 kişi dersi tekrar dinleyebilme imkânı tanınması, 5 kişi teknolojiyi aktif kullanım imkânı tanınması, 4 kişi öğrencilerin çevrim içi eğitime adapte olma imkanı tanınması, 4 kişi okulun değerinin anlaşılmasını sağlaması, 2 kişi bilgiye kolay ulaşılabilme imkanı tanınması, 2 kişi daha az maliyetli olması, 2 kişi eba eğitim platformunun önem kazanması, 1 kişi her ortamda eğitim

imkânı tanınması, 1 kişi çekingen öğrencilere rahat bir ortam oluşturması, 1 kişi sınavlarda pratiklik kazanma imkanı, 1 kişi yüz yüze eğitim ile entegre edilmesi, 1 kişi öğrencilerin daha başarılı olması şeklinde değerlendirmiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğretmen adayı görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö41, "Çevrim içi eğitim olarak adlandırılan, online eğitimin, eğitim sistemleri üzerine ciddi katkıları olacağını düşünüyorum ve bu süreçte bu sistemden ciddi şekilde geliştirdik, derslerimizi aktif olarak ve çok anlaşılır şekilde işleyebildik" şeklinde görüş bildirmiştir.

Ö19 ise, "Bu zorunlu süreç sayesinde çevrim içi eğitim ile, bizler daha az maliyetle eğitim ortamına ulaşabildik, bu nedenle bence artık eğitimde daha az maliyetle daha fazla fayda sağlanabilecek" şeklinde görüşünü bildirmiştir.

Ö34 ise, "Öğrenciler derslerini tekrar tekrar dinleyebilecek platformlar sayesinde bana göre daha başarılı olacaktır, çünkü derste bazen motivasyonumuz düşük oluyor, anlayamıyoruz ama çevirmişti sistem sayesinde motivasyonumuz ile ilgili olmayacak şekilde istediğimiz zaman istediğimiz bilgiyi tekrar dinleyebileceğiz, bu da öğrenci başarısını artıracaktır" şeklinde görüş bildirmiştir.

Olumsuz değişiklikler üzerine etki kategorisi altında toplanan cevaplara göre, 9 kişi yüz yüze eğitimi karşılayamaması, 8 kişi öğrenciler üzerinde olumsuz etki yaratması, 7 kişi öğrencilerin odaklanma problemi yaşamaması, 7 kişi sosyalleşmeyi azaltacak olması, 5 kişi teknik eksikler dolayısıyla sektöre uğramaması, 4 kişi güvenilir bir ölçme değerlendirmeyi zorlaştırması, 4 kişi yeterli teknolojik imkânı olmayan bireylerin zorluk yaşamaması, 4 kişi çevrim içi eğitime adapte olmakta zorlanılması, 3 kişi teknoloji bağımlılığına kapı aralamaması, 3 kişi çevrim içi eğitime adapte olmakta zorlanması, 3 kişi öğretmenin rolünü azaltması, 3 kişi öğrenciler umutsuzluk ve korku yaratması, 3 kişi öğrenci aktifliğinde azalmaya neden olması, 2 kişi öğrencilerin uzaktan kontrolünün zor olması, 2 kişi bir sonraki eğitim dönemine uyum sağlamayı zorlaştırması, 2 kişi uygulama gerektiren derslerde yetersiz kalması, 2 kişi fizyolojik yapımızın online eğitime uygun olmaması, 2 kişi bireyler arasında bilgi paylaşımında zorluk yaşanması, 2 kişi çevrim içi eğitimin yeterince önemsenmemesi, 1 kişi bir üst kuruma geçiş sınavlarında belirsizliğe yol açması şeklinde ifade etmiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğretmen adayı görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö12, "Online eğitim bana göre asla yüz yüze eğitimin verdiği başarılı eğitimi veremez, çünkü yüz yüze eğitimde ders öğretmenimizden sınıf kontrolü olsun, etkileşimi bol konuşma ortamı

olsun çok fazla fayda sağlayabiliyoruz, bu süreç sonunda bunun farkını anlamış olacağız" şeklinde açıklama yapmıştır.

Ö20, "Teknolojik olarak özellikle küçük yaş grubunun telefondan tablettan televizyondan uzak durmasının faydalı olacağını düşünürken, bu sürecin getirdiği çevrim içi eğitim kişileri teknolojiye bağımlı hale getirmektedir" şeklinde fikrini belirtmiştir.

Ö44 ise, "Bana göre insan vücudu sürekli oturarak da eğitim alamaz, arada bir kalkması lazım ve sürekli bilgisayar tablet tv başında eğitim yapılmaz, fizyolojik olarak insan vücudunda buna uygun değil zaten" şeklinde görüşünü bildirmiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada, ülkemizde ve tüm dünyada görülen Covid-19 pandemi sürecinde, sosyal bilgiler ve fen bilgisi öğretmen adaylarının Covid-19 hakkında genel düşüncelerini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Bu kısımda öğretmen adaylarından yarı yapılandırılmış görüşmeler sonucunda elde edilen veriler, alt problemlerin verilmiş sırasına ve yarı yapılandırılmış görüşmelerdeki soru sıralamasına göre değerlendirilmiştir.

Öğretmen adaylarının Covid-19 hakkındaki genel görüşlerine göre çok farklı olarak değerlendirilebilecek kategorilerde ilginç fikirlere ulaşılmıştır. Örneğin çok sayıda öğrencinin virüsü tanımlarken hızlı ve kolay yayılabilen, insandan insana kolayca bulaşabilen, hayvandan insana yayılan, domuz gribi ve ebolaya göre daha bulaşıcı ve temas yoluyla bulaşan bir virüs olarak ifadelerini kullanmaları Covid-19 konusunda öğretmen adayların konunun ciddiyetinde olduğunu ve konu hakkında bilgi sahibi olduklarının bir göstergesidir. Bu gibi verilerin ortaya çıkmasının nedeninin medya ve takip ettikleri bilgi kanalları olabileceği düşünülmüştür. Ayrıca Covid-19'u tüm dünyayı etkisi altına alan bir virüs ve ölümcül bir pandemi olarak nitelendirilmeleri bu olayın ciddi bir pandemi olduğunun farkında olduklarını göstermektedir. Covid-19'un sağlık üzerine etkisi için ise solunum yollarının tahribatına yol açan, gençleri ve bağışıklık sistemi güçlü kişileri etkilemekten çok, yaşı ileri ve sağlık sorunu olan kişilerde etkili olduğunu belirtmeleri, bu hastalığın epidemiyolojisi hakkında fikirlerinin olduğunu gösterir niteliktedir ki yapılan araştırmalarda özellikle can kayıplarının, öğretmen adaylarının bahsettikleri kriterleri taşıyan kişilerde görüldüğü bilinmektedir (Gülbahar ve Gök-Metin, 2020; Sandalcı vd., 2020; Xu vd., 2020). Covid-19 hakkında diğer bir kategori olarak ortaya çıkan ruhsal etkide ise sosyal medya haberlerinin insan psikolojisine olumsuz etkilediklerini düşünmeleri, kriz durumlarında insanların bu gibi

ortamlardan daha da fazla etkilendiklerini gösterir çalışmalar ile uyuşmaktadır (Kırık ve Özkoçak, 2020). Hastalığa yakalanma ve ölüm korkusu yaratması, küçük bir virüse karşı insanların etkisiz kalmasının olumsuz etkileri ve ölüm oranlarının bireylerde olumsuz etki oluşturması gibi anksiyete oluşturacak durumlar literatürde de özellikle Covid-19 üzerine yapılmış psikolojik alt yapılı çalışmalarda mevcuttur (Wang vd., 2020; Xiang vd., 2020; Yao vd., 2020; Zandifar ve Badrfam, 2020). Toplumsal boyutta Covid-19'a karşı bakış açıları ise toplumca gerekli tedbirlerin alınmasının gerekliliğine duyulan inanç, hatta bu virüsün ancak tedbirler ile ortadan kaldırılabileceğinin farkındalığı, toplumun bilinçli ve sakin bir şekilde hareket etmesine duyulan ihtiyaçtan bahsedilmiştir. Elde edilen bu veriler ile de öğretmen adaylarının tedbirler konusunda özellikle toplumsal farkındalık ve bilinç ile bu sorunun çözülebileceğine inandıklarını göstermiştir. Bu konudan bahseden diğer çalışmalarda literatürde yerini almıştır (Bostan vd., 2020). Ayrıca öğretmen adaylarının Covid-19'un ekonomik etkilerine değinmesi de konu hakkında farkındalıklarının fazlalığının göstergesidir. Öğretmen adaylarından gelen cevaplar içerisinde en ilginç olan grupta ise bu virüsün yapay olarak üretildiklerini düşünmeleridir. Buna ilişkin olarak çeşitli mecralarda bu virüsün doğal yollar ile ortaya çıkmadığından bahsedilmiş olan bilgileri, bilinçlerinde değerlendirip bu sonuçlara ulaştıkları düşünülmektedir. Covid-19'un biyolojik silah olup olmadığını sorgulayan çalışmalara literatürde de rastlanmıştır (Dehghani ve Masoumi, 2020). Öğretmen adaylarının görüşlerinden yola çıkılarak özellikle Covid-19 hakkında adaylarının bilgilerinin doğruluğuna rağmen, özellikle bu virüsün biyolojik bir silah olduğunu düşünmelerine neden olan bilgilerin, ayrıca kaygı geliştirilebilecek durumların ortadan kaldırılması toplumun psikolojik sağlığı açısından faydalı olacaktır.

Covid-19 salgınının hangi tedbir ya da tedbirler ile durdurulabilir olduğuna ilişkin öğretmen adaylarının görüşlerinden elde edilen sonuçlara göre özellikle alınan cevaplarda kişisel tedbirlerin ön plana çıkarılması ve bu tedbirlerin yasal ve idari tedbirler ile de desteklenmesinin üzerinde durulmuştur. Özellikle de kişisel tedbirler içinde sosyal mesafe konusu çok sayıda öğretmen adayı tarafından dile getirilmiştir ki bu konunun önemi de literatürde vurgulanmıştır (Til, 2020). Katılımcı öğretmen adaylarının bahsettiği tedbirler, Covid-19 salgınında hayati değerde kıymetli bilgiler içermekle birlikte bu bilgilerin tüm topluma da yayılımının önemli olduğu da yadsınamaz bir gerçektir.

Yine öğretmen adaylarından alınan veriler ile ulaşılan bir diğer sonuç ise, Covid-19 salgınında ülke insanların tutumları için bilinçli olarak tedbir alan kişilerden oluştuğunu düşünenlerin varlığına rağmen çok sayıda adayın ise, umursamaz bir tavır sergileyen bir toplum içinde bulduklarını belirtmeleri toplumsal olarak yaşadıkları çevreye Covid-19 süreci içerisinde çokta olumlu olarak bakmamalarına neden olan durumlar ile karşılaştıklarını düşündürmektedir ki öğretmen adayı görüşlerinden alınan alıntılarda da yer yer bu ifadelere rastlanmaktadır. Aday görüşlerinden yola çıkılarak, insan hayatının söz konusu olduğu Covid-19 hastalığı ile ilgili kişisel bilinçlendirmelerin eksik kaldığı, çok sayıda insanın hala bu konuya yeterince önem vermediği bilinen bir gerçektir. Belkide bu noktada bu tedbirlerin alınması için daha fazla yasal düzenlemenin yürürlüğe girmesi ülke insanların yaklaşımını tedbirli ve bilinçli hale getirebilecektir.

Ülkemizde Covid-19 salgının ne kadar süre devam edeceğine ilişkin öğretmen adaylarından alınan verilere göre elde edilen bir başka sonuç ise, çalışma grubunun çoğunluğunun bu virüsün belirli bir süreç içinde ve gereken tedbirler alındığı takdir de geçeceğine inanmamasıdır. Bu sonuca ulaşmanın nedeni olarak ise toplumun önemli kesiminin ve yayın organlarının bu sürecin belirli bir süre sonra sonlanacağı şeklinde bilgi paylaşımı yapmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ancak bu virüsün tıpkı domuz gribi virüsü gibi kalıcı olduğunu düşünen kişilerinde olması şaşırtıcı değildir. Çünkü bugünkü koşullarda aşı ve tedavi yönteminin henüz geliştirilmemiş olması bu tarz düşünen öğrencilerin kaygılarını artırdığını düşündürmektedir. Öte yandan öğretmen adaylarının iyimser bir yaklaşımla virüsün kalıcı olarak ortadan kaybolacağına inanmalarının altında mevcut sağlık sistemine ve uygulanan destek tedavilerine olan inancın bir yansıması olabileceği şeklinde de yorumlanabilir. Salgının sürecinin şu günkü bilgiler ile belirlenmesinin çokta mümkün olmadığını söylemek çokta yanlış olmayacağı için, adayların farklı tarihler ile salgının seyrinin değişeceğini düşünmelerinin normal olduğu düşünülebilir. Bu konudaki belirsizliğin ortadan kaldırılması ve insan hayatını tehlikeye atan bu hastalığın gerekli tedbirler, tedavi ve aşı ile sonlanabileceğine dair umut ortamının artırılması için özellikle bilimsel kaynaklar ve yapılan çalışmalar insanların ulaşabileceği medya araçları ile duyurulmalıdır.

Öğretmen adaylarının Covid-19 salgını geçtikten sonra insan hayatında ne tür değişiklikleri öngördüklerine ilişkin görüşlerinden yola çıkılarak elde edilen sonuçlara göre özellikle sosyal yaşantı

üzerine etkilerinden bahsederken çok sayıda adayın, sosyal ilişkilerde azalma ve temas gerektiren davranışlarda azalma gibi çıkarımlarda bulunmalarının nedeni olarak şuan için sosyalleşme ortamlarının virüsün yayılma ortamları olarak görülmesinin etkisi olduğu ve bu açıdan belirttiklerini düşündürmektedir. Ek olarak belirtilen salgın sonrası insan hayatı üzerine psikolojik etkileri kategorisinde yer alan cevapların, ilk sorudaki Covid-19 hakkındaki genel düşünceleri konusunda da belirtilen cevaplar ile örtüştüğü görülmektedir. Bu durum ise bu konunun özellikle psikolojik etkilerinin öğretmen adayları tarafından yadsınmaz şekilde büyük olduğunun bir göstergesidir ki bu gösterge insanların uzun süre tedirginlik yaşaması, insanların uzun süre korku yaşaması, kişi insanların hastalık psikolojisinden kurtulamaması, insanların uzun süre kaygılı ve karamsar olması gibi ifadeler ile ön plana çıkmaktadır. Literatürde bu salgın için insanların psikolojileri üzerine yapılmış çalışmalara da rastlanmaktadır (Demir vd., 2020). Yine bu soru altında verilen bazı cevaplardan salgının ekonomik etkisine dikkat çekici görüşler bulunmaktadır. Bu görüşlerden özellikle internet üzerinden alışverişe yönelme görüşünün literatürde de karşılaşılan durumlardan olduğu açıktır (Telli-Danışmaz, 2020). İnsanların evden çıkamayarak gerek temel ihtiyaçları için gerekse evde zaman geçirirken tıpkı bir alışveriş merkezinde gezer gibi gezebilme imkanları, insanları online alışveriş ortamlarına yöneltmiştir. Bu kategori altında elde edilen bir diğer sonuca göre ise çok sayıda öğretmen adayının özellikle temizlik ve hijyen konusuna verilen önemin artması konusunda bilincin arttığını düşünceleri sevindiren bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır çünkü bu hastalıkta özellikle kişisel temizlik ve hijyenin mutlak faydası yadsınmaz şekilde büyüktür (İşsever vd., 2020). Değer algısı üzerine elde edilen sonuçlara göre ise, özellikle insanların özgür olmanın değerini anlama, basit görülen şeylerin kıymetini daha iyi anlama, sevdikleriyle bir arada olmanın kıymetini anlama, doğanın kıymetini anlama gibi ifadeler kullanmaları olumsuz olan sürecin kişilere bireysel olarak kattığı olumlu değerler olarak görülebilir. Covid-19 sonrası insan hayatında meydana gelebilecek değişikliklere antropolojik olarak bakış sağlayan makalelere literatürde de yer verilmiştir (Özkoçak vd., 2020). Ayrıca yine literatürde Covid-19 süreci sonrasında anlatan uluslararası makalelerde bulunmaktadır ve burada bahsedilen görüşlere yakın ifadeler bu çalışmalarda da rastlanmaktadır (Tesarik, 2020). Adayların insan hayatında bekledikleri değişimlerden yola çıkarak özellikle psikolojik etkilerinde vurgu yapmaları dikkat çekici olduğu kadar üzerinde düşünülmesi gereken bir durumdur. Bu salgının sonunda insanların en az ruhsal

yıpranma ile süreçten çıkmaları için belki de bu süreç içerisinde online psikolojik desteklerin sayısı artırılmalı, hatta yer yer ücretsiz desteklerin bu tür online ortamlardan verilebilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Covid-19 salgını sırasında uygulanan çevrim içi eğitim sistemi hakkında öğretmen adaylarının görüşlerinden elde edilen sonuçlara göre özellikle çok sayıda kişinin çevrim içi eğitimde önemli ilerleme kaydedilmesi şeklinde görüş bildirmeleri, hâlihazırda çevrim içi sistem ile eğitim alan öğretmen adaylarının bu süreçten olumlu olarak etkilendiklerinin bir göstergesi olarak kabul edilebilirken, bazı öğrencilerin ise bu sistemin yüz yüze eğitim sistemini hiçbir şekilde karşılayamayacağını düşünmeleri, sistemin olumsuz yanlarının da görüldüğünün bir göstergesidir. Ayrıca yine azımsanmayacak sayıda öğretmen adayı görüşüne göre, bu olumsuz görülen pandemi sürecinde çevrim içi eğitimin test edilebilmesi, bu süreçte aksaklıklarının belirlenmesi aynı zamanda bu süreç ile zamandan kazanç elde etme imkânı sağlanması ve olağanüstü durumda çevrim içi eğitime hazır olunması gibi faydaların sağlandığından bahsedilmiştir. Literatürde öğretmen adaylarının da bahsettiği gibi Covid-19 salgını sırasında çevrim içi eğitimin yükselişinden bahseden çalışmalara da ulaşılmaktadır (Telli ve Altun, 2020). Alınan cevaplardan özellikle öğrencilerin dersi tekrar dinleyebilme imkânına sahip olmalarına vurgu yapmaları da yüz yüze eğitime karşın çevrim içi eğitimin avantajlarından sayılabilir. Bu faydalara rağmen olumsuz görülen bazı değişikliklerden de bahseden öğretmen adayları öğrencilerin çevrim içi eğitimler nedeniyle odaklanma problemi yaşamaları ve sosyalleşmeyi azaltacak etkilerinin de olacağına vurgu yapmışlardır. Ayrıca çevrim içi eğitimlerin güvenilir bir ölçme değerlendirmeyi zorlaştıracağını düşünen öğretmen adayları da bulunmaktadır. Alınan cevaplar içinde özellikle yeterli teknolojik imkânı olmayan bireylerin bu gibi eğitimlerde zorluk yaşayacağını düşünmeleri de haklı bir görüş olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretmen adaylarının süreç içinde bizzat bulunmaları ve kendilerinin de eğitimlerini çevrim içi olarak almalarından dolayı bu konuda görüşlerinin çok faydalı olabileceği göz ardı edilmemeli ve bundan sonraki süreç için bu fikirlerden yararlanılmalıdır.

Tüm bu sonuçları genel olarak değerlendirmek gerekirse öğretmen adaylarının görüşlerinden yola çıkılarak, adayların Covid-19 konusu hakkında doğru değerde azımsanmayacak kadar bilgi sahibi oldukları sonucu net olarak görülmektedir. Alınacak tedbirlerde özellikle toplumsal olarak hareket edilmesinin gerekliliğinden bahsedilmiş, kişisel tedbirlerin önemi üzerine vurgu yapılmıştır.

Ülkedeki insanların tavırları hakkında da olumlu ve olumsuz yaklaşımlarda bulunan adaylar, özellikle insanların tedbirsiz yaklaşımlarından şikâyetçidir. Salgın süreci hakkında ise çoğunluğunun bu süreci belirli süreler içinde geçeceğine inancına rağmen bazı adaylar bu virüsün hiçbir şekilde ortadan kaldırılamayacağını düşünmektedir. Ayrıca salgın sonrası insanların hayatlarında sosyal etkilerin yanında psikolojik ve ekonomik etkilerine de devam edeceğini düşünen öğretmen adayları çoğunlukta. Bunun yanında çevrim içi eğitimin bu süreç ile yoğun bir şekilde hayatımıza girmiş olmasının yansımaları öğretmen adaylarında da görülmektedir. Bu konuda ortaya çıkabilecek olumlu ve olumsuz özellikler açık ve net bir şekilde kendileri tarafından ifade edilmiştir.

Kaynakça

- Alpago, H. ve Alpago, O. D. (2020). Koronavirüs Salgınının Sosyoekonomik Sonuçları. *Ibad Journal of Social Sciences*, 8 (8), 99-114.
- Andersen, K. G., Rambaut, A., Lipkin, W. I., Holmes, E. C. ve Garry, R. F. (2020). The Proximal Origin of Sars-Cov-2. *Nature Medicine*, 26 (4), 450-452.
- Bostan, S., Erdem, R., Öztürk, Y.E., Kılıç, T. ve Yılmaz, A. (2020). The Effect of Covid-19 Pandemic on the Turkish Society. *Electronic Journal of General Medicine*, 17 (6), 1-8.
- Böyük, M. ve Korkmaz, A. (2019). Sosyal Medya Ortamlarının Diploması İletişiminde Kullanımı: Weibo Sosyal Medya Platformu Örneği. *Simetrik İletişim Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 37-47.
- Çiftçi, E. ve Çoksüer, F. (2020). Yeni Koronavirüs İnfeksiyonu: Covid-19. *Flora*, 25 (1), 9-18.
- Dehghani, A. ve Masoumi, G. (2020). Could Sars-Cov-2 Or Covid-19 Be A Biological Weapon?. *Iran Journal of Public Health*, 49 (1), 143-144.
- Demir, G. T., Cicioğlu, H. İ. ve İlhan, E. L. (2020). Anxiety of Catching the Novel Coronavirus (Covid-19) Scale (Acncs): Validity and Reliability Study. *Journal of Human Sciences*, 17 (2), 458-468.
- Ekiz, T., İlman, E. ve Dönmez, E. (2020). Bireylerin Sağlık Anksiyetesi Düzeyleri ile Covid-19 Salgını Kontrol Algısının Karşılaştırılması. *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, 6 (1), 139-154.

- Gök, A., Turan, S. ve Oyman, N. (2011). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Bilişim Teknolojilerini Kullanma Durumlarına İlişkin Görüşleri. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1 (3), 59-66.
- He, F., Deng, Y., ve Li, W. (2020). Coronavirus Disease 2019 (Covid-19): What We Know? *Journal of Medical Virology*, 1-7.
- Gülbahar, M. ve Gök-Metin, Z. (2020). Koronavirüs-19'un Kardiyovasküler Sistem Üzerine Etkileri. *Türkiye Klinikleri Hemsirelik Bilimleri*. 12(2), 305-314.
- İbiş, S. (2020). Covid-19 Salgınının Seyahat Acentaları Üzerine Etkisi. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3 (1), 85-98.
- İnal, S. (2016). Middle East Respiratory Syndrome-Coronavirus (Mers-Cov) Enfeksiyonu: Ortadoğu Solunum Yetmezliği Sendromu-Koronavirüs Enfeksiyonu. *Okmeydanı Tıp Dergisi*, 32 (Ek sayı), 37-45.
- İşsever, H., İşsever, T., ve Öztan, G. (2020). Covid-19 Epidemiyolojisi. *Sağlık Bilimlerinde İleri Araştırmalar Dergisi*, 3 (1), 1-13.
- Kırık, A. M. ve Özkoçak, V. (2020). Yeni Dünya Düzeni Bağlamında Sosyal Medya ve Yeni Koronavirüs (Covid-19) Pandemisi. *The Journal Of Social Sciences*, 45 (7), 133-154.
- Li, S., Wang, Y., Xue, J., Zhao, N. ve Zhu, T. (2020). The Impact of Covid-19 Epidemic Declaration on Psychological Consequences: A Study on Active Weibo Users. *International Journal Of Environmental Research And Public Health*, 17 (6), 1-9.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. Sage.
- Özkoçak, V., Koç, F. ve Gültekin, T. (2020). Pandemilere Antropolojik Bakış: Koronavirüs (Covid-19) Örneği. *Turkish Studies*, 15 (2), 1183-1195.
- Pulido, C. M., Villarejo-Carballido, B., Redondo-Sama, G. ve Gómez, A. (2020). Covid-19 İnfodemic: More Retweets for Science-Based Information on Coronavirus than for False Information. *International Sociology*, 00 (0), 1-16.
- Sandalcı, B., Uyaroğlu, O. A., ve Güven, G. S. (2020). COVID-19'da Kronik Hastalıkların Rolü, Önemi ve Öneriler. *Flora*, 25(5), 1-7.
- Telli-Danışmaz, A. (2020). Covid-19 Salgınının Tüketicilerin Online Alışveriş Tercihine Etkisi. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 9 (2), 83-90.

- Telli, S. G. ve Altun, D. (2020). Coronavirüs ve Çevrim içi (Online) Eğitimin Önlenemeyen Yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3 (1), 25-34.
- Tesarik, J. (2020). After Corona: There is Life After the Pandemic. *Reproductive Biomedicine Online*, 40 (6), 760-762.
- Til, A. (2020). Yeni Koronavirüs Hastalığı Hakkında Bilinmesi Gerekenler. *Ayrıntı Dergisi*, 8 (85), 53-57.
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi , Erişim Tarihi 28.05.2020, [Https://Corona.Cbdo.Gov.Tr/](https://Corona.Cbdo.Gov.Tr/)
- Wang, C., Pan, R., Wan, X., Tan, Y., Xu, L., Ho, C. S. ve Ho, R. C. (2020). Immediate Psychological Responses and Associated Factors During the İnitial Stage of the 2019 Coronavirus Disease (Covid-19) Epidemic among the General Population in China. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17 (5), 1-25.
- Xiang, Y. T., Yang, Y., Li, W., Zhang, L., Zhang, Q., Cheung, T. ve Ng, C. H. (2020). Timely Mental Health Care for the 2019 Novel Coronavirus Outbreak is Urgently Needed. *The Lancet Psychiatry*, 7 (3), 228-229.
- Xiao-Wei, X., Xiao-Xin, W., Xian-Gao, J., Kai-Jin, X., Ling-Jun, Y., Chun-Lian M., Shi-Bo, L., Hua-Ying W., Sheng, Z., Hai-Nv, G., Ji-Fang, S., Hong-Liu, C., Yun-Qing, Q. ve Lan-Juan, L. (2020). Clinical Findings in a Group of Patients İnfected with the 2019 Novel Coronavirus (Sars-Cov-2) Outside of Wuhan, China. *Retrospective Case Series*, 368, 1-7.
- Yao, H., Chen, J. H. ve Xu, Y. F. (2020). Rethinking Online Mental Health Services in China During The Covid-19 Epidemic. *Asian Journal of Psychiatry*, 50.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Zandifar, A. ve Badrfam, R. (2020). Iranian Mental Health During The Covid-19 Epidemic. *Asian Journal of Psychiatry*, 51.

Ek 1. Etik İzin Formu

Evrak Tarih ve Sayısı :19.06.2020 - E.2006190260 Yazının Ekidir

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Akademik Etik Kurul

Toplantı Tarihi: 19.06.2020

Toplantı No:2020/04

AKADEMİK ETİK KURUL TOPLANTI KARARI

Yürütücülüğünü Üniversitemiz Eğitim Fakültesi öğretim üyelerinden Doç. Dr. Meryem Hayır Kanat'ın yapacağı **“COVID-19 (CORONAVIRUS) Salgını Bilinç, Algı ve Sorumluluk Belirlemesi”** adlı çalışma ve bu çalışmada kullanılacak veri toplama araçları ve yöntemlerine ilişkin bilgilerde etiğe aykırı herhangi bir bulguya rastlanmamıştır.

Akademik Kurul Üyeleri

Prof. Dr. Abdürrezzak E. BOZDOĞAN
Başkan

Prof. Dr. Nihan ÇETİN DEMİREL
Başkan Yardımcısı

Prof. Dr. Kenan AYDIN
Üye

Prof. Dr. Adem BAKKALOĞLU
Üye

Prof. Dr. Erhan ALTAN
Üye

Yıldız Kampüsü 34349 Yıldız /İstanbul Tel: ((0212) 260 21 99 Faks: (0212) 258 51 40 , Tlx:26837 İYU
E-posta: apry@yildiz.edu.tr Web: <http://www.yildiz.edu.tr>

Bu belge 5070 sayılı elektronik imza kanununa göre güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
<http://www.ebys.yildiz.edu.tr/Dogrulama/Index?EvrakNo=E.2006190260&ErisimKodu=ec34742ad>